

**КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
«ХАРКІВСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ»**

**СХВАЛЕНО**

Протокол Вченої ради КВНЗ  
«Харківська академія неперервної  
освіти»  
№ 6 від 29.12.2025

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Наказ КВНЗ «Харківська академія  
неперервної освіти»  
29.12.2025 № 109

**ПРОГРАМА**

продовженої навчально-методичної форми  
підвищення кваліфікації  
вчителів економіки  
закладів загальної середньої освіти

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНЯ**

**«ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРОВАНОГО КУРСУ  
«ПІДПРИЄМНИЦТВО І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ»  
У 9 КЛАСІ НУШ»**

**Харків-2025**

**Актуальність.** Актуальність підвищення рівня фінансової грамотності населення України зумовлена викликами, які постають сьогодні як перед окремою людиною, так і перед громадою, суспільством в цілому. Ключ до подолання бідності, досягнення високого рівня соціальних стандартів в країні – економічна освіта, фінансова грамотність та ділова активність, молоді в першу чергу. У ст. 12 Закону України «Про освіту» задекларовано завдання формування ключових компетентностей, спрямованих на досягнення загальної освітньої мети, одна з яких – підприємливість та фінансова грамотність.

У сучасних умовах стрімких соціально-економічних змін і викликів глобалізації важливість формування підприємницької компетентності та фінансової грамотності стає пріоритетом у системі освіти. Новий курс «Підприємництво і фінансова грамотність» для 8–9 класів відкриває можливості для розвитку учнів у ключових життєвих навичках: уміння приймати фінансово обґрунтовані рішення, ефективно управляти ресурсами та адаптуватися до змін.

Водночас викладання цього курсу супроводжує виклики: недостатнє методичне забезпечення, складність у програмуванні інтерактивних форм навчання, а також потреба в інтеграції навчального матеріалу з реальними життєвими ситуаціями. Уроки мають бути не лише інформативними, але й мотивуючими, конструктивними так, щоб сприяти активному залученню учнів до навчального процесу.

Подолання цих проблем потребує систематичного підвищення професійної майстерності вчителів економіки. Для подолання цих викликів необхідно забезпечити педагогів практичними методичними лайфхаками, сучасними інструментами та алгоритмами для викладання курсу. Таким чином, ця майстерня є першим кроком для створення сучасного, цікавого та результативного освітнього середовища.

Програма педагогічної майстерні містить методичну складову (9 годин – 0,3 кредиту ЄКТС ) та тематичний спецкурс-тренінг (6 годин – 0,2 кредиту ЄКТС). Загальна кількість годин підвищення кваліфікації учасників майстерні протягом навчального року становить 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).

Програма укладена з урахуванням Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти (наказ МОН України від 12.10.2022 р. № 904).

**Мета педагогічної майстерні:** вдосконалення та розширення таких професійних компетентностей як предметно-методична, інформаційно-цифрова та педагогічного партнерства; надання науково-методичної й практичної допомоги вчителям економіки щодо реалізації ідей нового Державного стандарту базової середньої освіти та модельних навчальних програм в освітньому процесі.

#### **Завдання:**

- надати методичну допомогу щодо навчання підприємливості та фінансової грамотності в закладах загальної середньої освіти за модельними навчальними програмами;
- окреслити пріоритетні завдання для вчителів економіки щодо формування ключових компетентностей на сучасному уроці;
- ознайомити вчителів із сучасними педагогічними методиками та технологіями оцінювання рівня сформованості предметних компетентностей з підприємливості та фінансової грамотності;
- узагальнити та поширити ефективний педагогічний досвід;
- залучити педагогів до дослідно-пошукової та практичної роботи;
- розглянути можливості профорієнтаційної роботи у закладі загальної середньої освіти для розвитку економічних компетентностей;
- створити фонд навчально-методичних матеріалів, літератури, аудіо- та відеоматеріалів, в електронному вигляді.

Таким чином, учителям економіки необхідно сьогодні відібрати зі своїх методичних надбань найбільш ефективні, змінити, модернізувати, трансформувати навчальний процес із

метою підвищення якості економічної освіти. Над цим працює педагогічна майстерня «Ефективні стратегії викладання економічного курсу «Підприємництво і фінансова грамотність» у контексті сучасних викликів».

**Очікувані результати:** успішне вдосконалення та розвиток наступних професійних компетентностей:

- предметно-методичної (знання і розуміння особливостей освітніх галузей, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, здатність моделювати зміст навчання для розвитку підприємливості та фінансової грамотності);
- інформаційно-цифрової (здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, ефективно використовувати наявні та створювати нові освітні ресурси, використовувати цифрові технології в освітньому процесі);
- педагогічного партнерства (здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями в освітньому процесі, працювати в команді, створювати можливості до самореалізації).

**Цільова аудиторія:** учителі економіки закладів загальної середньої освіти (за бажанням).

**Термін роботи школи:** 2026 рік.

**Періодичність:** 3 заняття по 3 академічних годин, усього 9 годин (0,3 кредиту ЄКТС) та тематичний спецкурс-тренінг, 6 годин (0,2 кредиту ЄКТС). Загальна кількість годин підвищення кваліфікації учасників майстерні протягом навчального року становить 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).

**Форми роботи:** науково-практичний семінар, семінар-тренінг, методична студія.

**Керівники педагогічної майстерні:** Саввіч О.М., методист Центру методичної та аналітичної роботи КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти» та Грінченко О.І., старший викладач кафедри соціально-гуманітарної освіти КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти».

#### План роботи

педагогічної майстерні «Особливості інтегрованого курсу «Підприємництво і фінансова грамотність» у 9 класі НУШ»

| № п/п | Тема                                                                                       | Форма реалізації           | Терміни роботи    | Кількість навчальних годин | Виконавці                      |
|-------|--------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|-------------------|----------------------------|--------------------------------|
| 1.    | Оновлення навчально-методичного забезпечення змісту шкільної економічної освіти у 9 класі. | Науково-практичний семінар | Квітень 2026 року | 3                          | Саввіч О.М.,<br>Грінченко О.І. |
| 2.    | Моделюємо урок у курсі «Підприємництво та фінансова грамотність».                          | Семінар-тренінг            | Жовтень 2026 року | 3                          | Саввіч О.М.,<br>Грінченко О.І. |

|               |                                                                                                        |                     |                    |           |                                |
|---------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------|--------------------|-----------|--------------------------------|
| 3.            | Особливості організації освітнього процесу з курсу «Підприємництво та фінансова грамотність» у 9 класі | Тематичний спецкурс | Листопад 2026 року | 6         | Саввіч О.М.,<br>Грінченко О.І. |
| 4.            | Створення якісного навчального контенту курсу «Підприємництво та фінансова грамотність».               | Методична студія    | Грудень 2026 року  | 3         | Саввіч О.М.,<br>Грінченко О.І. |
| <b>Усього</b> |                                                                                                        |                     |                    | <b>15</b> |                                |

### Список використаних джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти (затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №898):  
<https://www.kmu.gov.ua/storage/app/uploads/public/5f7/5e6/b1e/5f75e6b1ee0d8989401323.doc>
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.02.2021 №235 «Про затвердження типової освітньої програми для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти»:  
<https://cutt.ly/2BDZ1qK>
3. Bacigalupo M., Kampylis P., Punie Y., VandenBrandt G. (2016). EntreComp: TheEntrepreneurshipCompetenceFramework. Люксембург: Publication Office oftheEuropeanUnion; EUR 27939 EN; doi:10.2791/593884. (Рамка підприємницької компетентності):  
<https://cutt.ly/mKBjd2X>
4. Bacigalupo M., WeikertGarcia L., Mansoori Y., O’Keeffe W. EntreCompPlaybook. Entrepreneuriallearningbeyondthe classroom. 30245 EN, Publications Office oftheEuropeanUnion, Luxembourg. 2020, ISBN 78-92-76-19416-3 (онлайн) doi: 10.2760/77835 (онлайн) (Посібник. Підприємницьке навчання за межами класу): <https://cutt.ly/1ZQRz0h>
5. EntreLearn: Інструменти навчання підприємництву для вчителів. Методичку підготовлено як частину проекту I-LINC Корнелією Логінковою, викладачем в HotelAcademy, Братислава, під редакцією EuropeanSchoolnet (Оскар Гуель, ТоміславаРечева та Ануска Феррарі): <https://cutt.ly/DZQTtQo>
6. Барадія Н., Покась Л. Формування фінансової грамотності через впровадження педагогічних технологій / Н. Барадія, Л. Покась // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2019. – Випуск 23 (том 1). – С. 89-94.
7. Горленко Ганна. Медіаосвіта на заняттях з фінансової грамотності. Навчальне видання / за редакцією Волошенюк О., Іванова В. – Київ: АУП, ЦВП, 2021. – 76 с.
8. Длугопольський О.В., Вірковська А.А. Економіка і я: посібниксерії «Шкільнабібліотека». – Тернопіль: Астон, 2020. – 144 с.
9. Ілюстрований посібник із фінансової грамотності для школярів: навч. наоч. посіб. / О.М.Пахненко, М.М.Бричко, А.Ю.Семенов. – Суми: Сумський державний університет, 2017. – 214 с.
10. Компетентнісно орієнтований урок (бібліотека проєкту «НаУрок»):  
<https://naurok.com.ua/kompetentnisno-ori-ntovaniy-urok-192614.html>
11. Кузьменко Ю. Формування компетентності «Підприємливість та фінансова грамотність»: сучасні орієнтири / Ю. Кузьменко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2018. – № 2(8). – С. 36-39.

12. Методика викладання фінансової грамотності: навч. посіб. / Т.О. Кізима, В.В. Письменний, С.Л. Коваль, Н.І. Карпишин та ін.; за ред. д.е.н., професора Кізими Т.О. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. – 200 с.
13. Основи споживчих знань. Споживча етика: посіб. для 5–6 класів закладів загальної середньої освіти / О.В. Овчарук, Л.М. Пужайчерда. – Київ: Літера ЛТД, 2019. – 112 с. – Серія «Шкільна бібліотека».
14. Цікаво про фінанси: посіб. серії «Шкільна бібліотека» для 5–6 кл. закл. загальної середньої освіти / С. Біденко, І. Золотаревич. – Х.: Вид. група «Основа», 2019. – 127 с. – Серія «Шкільна бібліотека».
15. Коваленко Н. М., Парахіна О. О. Економічна грамотність: навчальний посібник для 8-9 класів /Н. М. Коваленко, О. О. Парахіна. – Київ: Освіта, 2022. – 144 с.
16. Громадська організація «Розвиток фінансової грамотності в Україні». Бібліотека ресурсів для вчителів: <https://cutt.ly/f5AbKlP>
17. Волошенко Л. М., Іващенко О. В. Методика викладання підприємницької діяльності в школі: навчальний посібник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. – 120 с.
18. Програма курсу «Підприємництво і фінансова грамотність» для 8-9 класів. Схвалено МОН України. – Київ: Інститут модернізації змісту освіти, 2023. – 46 с.
19. Чайковська О. І. Цифрові технології у викладанні економічних дисциплін: практичний посібник. – Харків: Основа, 2021. – 98 с.
20. Міністерство фінансів України. Рекомендації щодо фінансової грамотності для молоді: <https://cutt.ly/n5EdZ6r>
21. Грищенко І. В. Сучасні підходи до викладання підприємницьких дисциплін у школі. – Київ: Педагогічна думка, 2020. – 110 с.
22. Освітня платформа «На урок». Матеріали для вчителів економіки: <https://cutt.ly/a5Gy8Pr>
23. Кириченко М. В. Використання проєктного методу у викладенні економіки. Методичні рекомендації. – Дніпро: ДНУ, 2021. – 85 с.
24. Щербак Л. В., Поліщук О. С. Формування фінансової грамотності в учнівської молоді: науково-методичний посібник. – Вінниця: Мандрівець, 2022. – 140 с.
25. Програма розвитку ООН в Україні. Електронний курс «Основи фінансової грамотності»: <https://cutt.ly/k5HdTjZ>
26. Мельник Т. Сучасні тенденції в економічній освіті матеріали: семінару. – Одеса: ОНУ, 2021. – 64 с.
27. Збірка електронних посібників з курсу фінансової грамотності. Інститут модернізації змісту освіти. 2023. <https://imzo.gov.ua/kurs-finansova-gramotnist/elektronni-versiyi-posibnikiv-spetskursu/>
28. З 1 вересня школярі вивчатимуть фінансову грамотність за новими підручниками. <https://mon.gov.ua/ua/news/z-1-veresnya-shkolyari-vivchatimut-finansovugramotnist-za-novimi-pidruchnikami>
29. В Україні стартує трирічний Національний проєкт з фінансової грамотності. <https://www.fg.gov.ua/articles/42976-v-ukraini-startuie-tryrichnyi-natsionalnyi-proekt-zfinansovoi-hramotnosti.html>
30. Підприємництво та фінансова грамотність 8-9 клас. [https://osvita.ua/doc/files/news/830/83023/Pidpriyemnictvo\\_ta\\_fin\\_gramotnist\\_8-9kl\\_.pdf](https://osvita.ua/doc/files/news/830/83023/Pidpriyemnictvo_ta_fin_gramotnist_8-9kl_.pdf)